Európsky parlament
2019-2024

Výbor pre kultúru a vzdelávanie

2023/2018(INI)

13.7.2023

NÁVRH SPRÁVY

o vykonávaní programu Európsky zbor solidarity na roky 2021 – 2027
(2023/2018(INI))

Výbor pre kultúru a vzdelávanie

Spravodajkyňa: Michaela Šojdrová

Spravodajkyňa výboru požiadaného o stanovisko pridruženého v súlade s článkom 57 rokovacieho poriadku:
Beata Kempová, Výbor pre rozvoj

OBSAH

strana

DÔVODOVÁ SPRÁVA – SÚHRN SKUTOČNOSTÍ A ZISTENÍ 3

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU 12

PRÍLOHA: ZOZNAM SUBJEKTOV ALEBO OSÔB, KTORÉ SPRAVODAJKYNI POSKYTLI PODNETY.....17

DÔVODOVÁ SPRÁVA – SÚHRN SKUTOČNOSTÍ A ZISTENÍ

1. Úvod

V tejto správe sa skúma vykonávanie programu Európsky zbor solidarity v súčasnom viacročnom finančnom rámci (VFR) na roky 2021 – 2027, ktorý zahŕňa roky 2021 až 2023. Program nahradil program Európska dobrovoľnícka služba (EDS), ktorý bol do roku 2018 súčasťou programu Erasmus+. Potom program prešiel trojročným pilotným obdobím ako Európsky zbor solidarity 2018 – 2020.

Súčasný samostatný program je vlajkovou loďou EÚ v oblasti dobrovoľníctva. Poskytuje jednotný vstupný bod pre dobrovoľnícke aktivity mladých ľudí v celej EÚ i mimo nej a predstavuje obohacujúcu skúsenosť v kontexte neformálneho a informálneho vzdelávania.

Okrem toho sa z čisto vzdelávacej mobility dobrovoľníkov stal program zameraný na solidaritu a vplyv na komunitu. Dobrovoľníctvo je predsa prejavom solidarity a má jasný prínos pre spoločnosť, občiansku participáciu a aktívne občianstvo, ale je aj príležitosťou pre účastníkov rozvíjať príslušné zručnosti a kompetencie.

V znení nariadenia 2021/888: *„Program je určený na otvorenie nových príležitostí pre mladých ľudí, aby mohli vykonávať dobrovoľnícku činnosť v oblastiach súvisiacich so solidaritou, ako aj vytvárať a rozvíjať projekty v oblasti solidarity z vlastnej iniciatívy. Uvedené príležitosti prispievajú k posilňovaniu osobného, vzdelávacieho, sociálneho, občianskeho a profesijného rozvoja mladých ľudí.“*

Táto správa zachytáva priebežné plnenie cieľov a vykonávanie činností programu a poukazuje na úspechy a prípadné nedostatky pri poskytovaní príležitostí solidarity mladým ľuďom.

V rámci práce na správe o vykonávaní zorganizovala spravodajkyňa 23. mája 2023 stretnutie zainteresovaných strán. Celkovo poskytlo spätnú väzbu 11 zainteresovaných strán vrátane národných agentúr (NA), medzinárodných organizácií a MVO. Okrem stretnutia spravodajkyňa získala niekoľko písomných vyhlásení od ďalších organizácií zapojených do programu.

Spravodajkyňa použila aj štúdiu EPRS (ďalej len „štúdia EPRS“) a štúdiu, ktorú si nechala vypracovať tematická sekcia pre štrukturálne politiky a politiky súdržnosti (ďalej len „štúdia“) a v ktorej sa hodnotí počiatočné vykonávanie programu.

2. Kontext vykonávania programu

Neskoré prijatie VFR na roky 2021 – 2027 a nariadenia, ktorým sa zriaďuje program Európsky zbor solidarity v máji 2021, malo za následok určité oneskorenie vo vykonávaní, keďže mnohé organizácie nemohli predložiť projekt počas leta 2021. Okrem toho sa mnohým organizáciám odložili projekty z rokov 2019 a 2020 na rok 2021 z dôvodu pandémie COVID-19.

Kríza COVID-19 skutočne zasiahla aspekt mobility programu – niektoré aktivity boli presmerované do online prostredia, ale mnohé stáže museli byť zrušené.

Pridaná hodnota a odolnosť programu sa prejavili na počiatku roku 2022 v súvislosti s ruskou vojenskou agresiou proti Ukrajine a následným prílevom utečencov utekajúcich pred vojnou. Európsky zbor solidarity a program Erasmus+ poskytli príležitosti na zmenu zamerania činností na podporu presídlencov z Ukrajiny. Európsky zbor solidarity zaviedol osobitnú politickú prioritu, ktorou je prispievanie na pomoc ukrajinským utečencom. To umožnilo prebiehajúcim projektom Európskeho zboru solidarity (dobrovoľníckym projektom a projektom solidarity) prispôsobiť svoj rozsah a činnosti na dobrovoľnej báze tomuto cieľu. Okrem toho sa mnohé podporené projekty zaoberali sériou extrémnych výkyvov počasia a prírodných katastrof v roku 2021 a neskôr.

Napriek prekážkam sa program Európsky zbor solidarity ukázal ako jedinečná brána pre európsku solidaritu a nástroj na budovanie komunity, keďže mnohí dobrovoľníci sa zapojili do dobrovoľníckych aktivít počas pandémie alebo na pomoc ukrajinským utečencom. To len potvrdzuje, že Európsky zbor solidarity je skutočne európsky program, ktorý ponúka spôsob, ako čeliť súčasným výzvam a zvládať krízy.

3. Ciele a činnosti

Všeobecným cieľom programu je zvýšiť zapojenie mladých ľudí a organizácií do dostupných a vysokokvalitných činností v oblasti solidarity, predovšetkým dobrovoľníckej činnosti, a tým prispieť k posilňovaniu súdržnosti, solidarity, demokracie, európskej identity a aktívneho občianstva v Únii aj mimo nej, riešiť spoločenské a humanitárne výzvy na mieste, predovšetkým so zameraním sa na podporu udržateľného rozvoja, sociálneho začlenenia a rovnakých príležitostí.

Špecifickým cieľom programu je poskytovať mladým ľuďom vrátane mladých ľudí s nedostatkom príležitostí ľahko dostupné príležitosti na zapojenie sa do činností v oblasti solidarity navodzujúcich pozitívne spoločenské zmeny v Únii a mimo nej a súčasne zlepšovať a náležite potvrdzovať ich kompetencie, ako aj uľahčovať ich nepretržitú angažovanosť ako aktívnych občanov.

Na tento účel sa v programe stanovujú dva okruhy činností:
a) „účasť mladých ľudí na činnostiach v oblasti solidarity“ a
b) „účasť mladých ľudí na činnostiach v oblasti solidarity súvisiacich s humanitárnou pomocou (ďalej len „Európsky dobrovoľnícky zbor pre humanitárnu pomoc“).

Činnosti v rámci prvého okruhu pozostávajú z dobrovoľníckej činnosti vrátane dobrovoľníckych tímov v oblastiach s vyššou prioritou a projektov v oblasti solidarity. Obidva okruhy majú spoločné činnosti v oblasti vytvárania sietí (NET) a opatrenia na zabezpečenie kvality a podporné opatrenia.

Kompetencie v súvislosti s druhým okruhom má výbor DEVE Európskeho parlamentu, ktorý zverejnil svoje stanovisko na túto tému.

Správa opisuje, ako sa plnia ciele a činnosti. Hodnotenie vykonávania je založené na porovnaní cieľov programu a dosiahnutých výsledkov, pričom sa používajú kvantitatívne a kvalitatívne ukazovatele. Tieto ukazovatele zahŕňajú oficiálne údaje poskytnuté Európskou komisiou (EK), konkrétne GR EAC a GR BUDG, výsledky štúdií a hodnotenia a spätnú väzbu od rôznych zainteresovaných strán.

4. Činnosti v oblasti solidarity

Podľa vyhlásenia GR BUDG o výkonnosti programu, ktoré sa vzťahuje na obdobie do 31. januára 2023, program predpokladá, že v rokoch 2021 až 2027 poskytne príležitosti najmenej 185 755 mladým ľuďom. Ide však o revidovaný počet oproti odhadovaným 270 000 príležitostiam na začiatku programu v roku 2020. Počas prvých dvoch rokov prejavilo záujem takmer 330 000 mladých ľudí. Napriek počiatočným komplikáciám a následným krízam sa programu v rokoch 2021 – 2022 zúčastnilo viac ako 42 903 mladých ľudí z požadovaných takmer 80 000 v predložených žiadostiach. Záujem mladých ľudí o program je značný a stále rastie.

Približne 85 % dobrovoľníckych príležitostí Európskeho zboru solidarity sa týka dlhodobých činností. Pôvodný odhad bol 65 % pre dlhodobé činnosti a 35 % pre krátkodobé. Dlhodobé činnosti sú náročnejšie na zdroje. To spolu s infláciou a vysokou mierou účasti mladých ľudí s menšími príležitosťami vysvetľuje relatívne nižší počet účastníkov krátkodobých činností v porovnaní s pôvodnou prognózou.

V nasledujúcich častiach sa budeme venovať tejto situácii a ďalším aspektom programu, ktoré sa týkajú jednotlivých činností programu, viditeľnosti a plnenia rozpočtu. Každá časť obsahuje opisný prehľad úspechov a výziev, ktoré by sa mali riešiť.

4.1. Dobrovoľníctvo

Táto činnosť zostáva medzi žiadateľmi najobľúbenejšia, v rokoch 2021 – 2022 sa na nej zúčastnilo 27 507 účastníkov.

Jednou z hlavných politických priorít je začlenenie mladých ľudí s obmedzenými príležitosťami. V roku 2021 Komisia prijala vykonávací akt zameraný na inkluzívnejšiu a rozmanitejšiu účasť na programoch Európskeho zboru solidarity a Erasmus+ na obdobie 2021 – 2027. Vykonávacie rozhodnutie (EÚ) 2021/1877 by malo umožniť väčšiemu počtu ľudí vykonávať dobrovoľnícku činnosť v krajine svojho bydliska alebo v inej krajine tým, že sa dostane k väčšiemu počtu ľudí, ktorí majú menej príležitostí.

Celkový počet účastníkov s menším počtom príležitostí v projektoch, na ktoré boli udelené granty v rámci výziev na roky 2021/2022, bol 14 060, pričom individuálnych dobrovoľníkov bolo 8 622 a dobrovoľníckych tímov 5 438. Tieto čísla presahujú pôvodný zámer inkluzívneho rozmeru programu a dokazujú, že program je skutočne inkluzívny. Celkovo 35 % účastníkov v rokoch 2021 a 2022 tvorili mladí ľudia s menšími príležitosťami.

Malo by sa vyvinúť ďalšie úsilie, aby sa program stal ešte inkluzívnejším, a to zohľadnením návrhov uvedených v odporúčaní Rady 2022/C 157/01 o mobilite mladých dobrovoľníkov v rámci Európskej únie.

Mladí ľudia sa môžu zapojiť do toľkých dobrovoľníckych tímov, do koľkých chcú. Individuálne dobrovoľníctvo je však obmedzené na maximálne 12 mesiacov. Mal by sa zvážiť flexibilnejší a inkluzívnejší prístup, napríklad stratégia, v rámci ktorej môžu účastníci kombinovať krajiny, témy alebo skúsenosti namiesto toho, aby sa obmedzili len na jednu dlhodobú mobilitu. Tento inkluzívny prístup by otvoril viac príležitostí pre tých, ktorí sa nemôžu zaviazať na dlhšie obdobie.

Vysielajúce (podporujúce) organizácie sú neoddeliteľnou a základnou súčasťou prípravnej a následnej fázy. V programovej príručke je ich úloha stanovená takto: podpora, príprava a/alebo školenie účastníkov pred odchodom, sprostredkovanie medzi nimi a ich hostiteľskými organizáciami a/alebo poskytovanie podpory účastníkom po návrate z ich činnosti, ako aj riadenie a koordinácia projektu.

Názov „podporná organizácia“ poskytuje nejasný opis úlohy a povinností. Jedným z návrhov je pomenovať ich ako „vysielajúce organizácie“ (ako v predchádzajúcej Európskej dobrovoľníckej službe) a zaviesť ich povinnú účasť na dobrovoľníckej činnosti.

Európsky dobrovoľnícky zbor pre humanitárnu pomoc je centralizovaná činnosť, ktorá sa riadi inou logikou ako decentralizované dobrovoľníctvo. Tieto rozdielne okolnosti vedú k mnohým nejasnostiam medzi príjemcami. Preto by sa mohli činnosti a komunikácia decentralizovanej aj centralizovanej dobrovoľníckej činnosti lepšie zosúladiť a koordinovať.

Okrem iného je potrebné vyriešiť problémy s vízami pre dobrovoľníkov Európskeho zboru solidarity z krajín mimo schengenského priestoru, keďže hostiteľské organizácie nemôžu dobrovoľníkom pomôcť pri získavaní víz. To by malo zahŕňať finančnú a právnu pomoc pri stážach štátnych príslušníkov tretích krajín, mladých ľudí z programu Erasmus+ a partnerských krajín, ako aj mladých utečencov. Jedným z možných riešení je vytvorenie osobitnej kategórie víz s rýchlym a bezplatným postupom pre účastníkov Európskeho zboru solidarity.

4.2. Projekty v oblasti solidarity

Projekty v oblasti solidarity zaznamenali pozitívny trend vo všetkých štyroch prioritných oblastiach: začlenenie a rozmanitosť; digitálna transformácia; účasť na demokratickom živote ochrana životného prostredia, udržateľný rozvoj a opatrenia v oblasti klímy. V roku 2021 boli celkovo udelené granty na 1948 projektov a v roku 2022 na 1877 projektov. Celkový počet zúčastnených dobrovoľníkov v rokoch 2021 až 2022 bol 12 548.

Počas pandémie COVID-19 sa začalo aj mnoho projektov zameraných napríklad na najzraniteľnejšie skupiny alebo na podporu používania digitálnych nástrojov. Okrem toho bol zaznamenaný zvýšený záujem o projekty na pomoc ukrajinským utečencom. V neposlednom rade sa značný počet projektov venoval aj životnému prostrediu a zmene klímy (397), ekologickým zručnostiam (267) a demokracii a inkluzívnej demokratickej účasti (200).

Napriek tomuto trendu je o projekty v oblasti solidarity medzi dobrovoľníkmi stále nižší záujem a aj informovanosť o týchto projektoch je pomerne nízka (pozri 6.1.).

V spätnej väzbe, ktorú získali zainteresované strany, sa tiež zdôraznilo, že minimálny počet piatich osôb pre projekty solidarity je príliš vysoký. To by sa dalo vyriešiť znížením prahu na tri alebo štyri osoby v nasledujúcom programovom období. Okrem toho sa viaceré organizácie domnievajú, že minimálna veková hranica pre projekty solidarity (v krajine) by sa mohla znížiť na 16 rokov, keďže v prípade aktivít v rámci programu Erasmus+ pre mládež je táto hranica stanovená dokonca na 13 rokov.

4.3. Činnosti v oblasti vytvárania sietí

Činnosti v oblasti vytvárania sietí (NET) sú podporné činnosti zamerané na zlepšenie

vykonávania programu z kvalitatívneho hľadiska a budovanie užších väzieb s vývojom politiky. Kľúčovým zdrojom hodnotenia je špecializovaná analýza SALTO na roky 2020 – 2022.

Na základe informácií od plánovacej rady je zrejmé, že plánované činnosti sú rovnomerne rozdelené a pokrývajú program Európsky zbor solidarity vo všeobecnosti, podporu kvality a kvalitu, rozvoj zručností a kompetencií. Niektoré kľúčové tematické činnosti sú však stále nedostatočne zastúpené: digitálna transformácia, opatrenia v oblasti klímy a udržateľnosti a účasť mládeže.

Tieto činnosti ovplyvnila predovšetkým pandémia COVID-19, keďže väčšina z nich sa musela konať online. Na jednej strane bol prechod úspešný a umožnil pružnejšie vykonávanie súvisiacich činností. Na druhej strane si online činnosti vyžiadali svoju daň v podobe udržania motivácie a odhodlania účastníkov. V každom prípade táto náročná situácia ukázala flexibilitu národných agentúr a úradníkov NET pri prispôsobení sa nepredvídaným výzvam.

4.4. Opatrenia na zabezpečenie kvality a podporné opatrenia

Opatrenia na zabezpečenie kvality a podporné opatrenia vzbudzujú veľkú pozornosť, pretože zabezpečujú vysokú kvalitu dobrovoľníckych činností a podmienok pre účastníkov. Tieto opatrenia zahŕňajú predovšetkým značky kvality (3 987 organizácií má značku kvality), poistenie, možnosti jazykového vzdelávania, systém IT podpory a portál Európskeho zboru solidarity.

Účinné a efektívne nástroje sú pre vykonávanie programu kľúčové. Celkovo je potrebné zlepšiť fungovanie IT nástrojov a zjednodušiť postupy, aby bol program úspešný.

Tieto závery potvrdzuje aj vykonaná štúdia, v ktorej 55 % národných agentúr nepovažuje IT nástroje pre proces podávania žiadostí za užívateľsky prívetivé. Okrem toho 45 % národných agentúr považovalo IT nástroje za komplikujúce proces podávania žiadostí príjemcami. Podobné údaje boli zaznamenané aj medzi širokou skupinou zainteresovaných strán.

V IT nástrojoch, napr. v systéme online jazykovej podpory (OLS), sa neustále vyskytujú problémy a poruchy. Systém online jazykovej podpory je nevyhnutný, pretože pripravuje dobrovoľníkov na ich cestu do zahraničia. V tomto ohľade je množstvo a kvalita kurzov v niektorých jazykoch nedostatočná a prechod na Akadémiu EÚ má stále svoje nedostatky a je potrebné ho revidovať. Preto len 6,5 % širokej skupiny zainteresovaných strán, ktoré boli oslovené v rámci prieskumu, považovalo online jazykovú podporu za nástroj na zlepšenie jazykových znalostí, zatiaľ čo viac ako 50 % ju považovalo za neúčinnú.

Niektoré systémy, ako napríklad PASS, nie sú intuitívne a neponúkajú základné funkcie, ako je filtrovanie a vyhľadávanie potenciálnych uchádzačov; mal by sa poskytnúť lepší nástroj na triedenie a filtrovanie, ktorý by organizáciám umožnil výber uchádzačov. Modul pre príjemcov má tiež technické problémy, napríklad obmedzený prístup k správam účastníkov.

Nová značka kvality (QL) si stále vyžaduje zjednodušenie, najmä celého procesu prijímania značky kvality. Predovšetkým by sa mal skrátiť a zjednodušiť formulár žiadosti a mal by byť k dispozícii vo všetkých jazykoch EÚ. Okrem toho by organizácie uvítali častejšie termíny a kratší čas na reakreditáciu. Je potrebné získať viac údajov o tom, či niektoré organizácie v porovnaní s predchádzajúcim programovým obdobím nepodali opätovnú žiadosť a/alebo

nezískali značku.

Okrem toho je veľmi dôležité uznať výsledky vzdelávania (Youthpass) z dobrovoľníckych skúseností. Navrhuje sa, aby sa tieto skúsenosti zaznamenávali aj do Europassu a aby sa inštitúcie vysokoškolského vzdelávania (HEI) povzbudzovali k udeľovaniu kreditov ECTS za dobrovoľnícke skúsenosti, ako sú napríklad skúsenosti získané v rámci Európskeho zboru solidarity. Uznávaním výsledkov vzdelávania, kvalifikácií, odborných a životných zručností môže Európsky zbor solidarity účinne prispieť k dosiahnutiu všeobecných cieľov európskeho vzdelávacieho priestoru.

5. Dobrovoľníctvo v oblasti humanitárnej pomoci

Bývalý program Dobrovoľníci pomoci EÚ bol začlenený do programu Európsky zbor solidarity na roky 2021 – 2027, pričom v jeho štruktúre boli vykonané významné zmeny, aby sa mohol zaradiť ako samostatný okruh: Európsky dobrovoľnícky zbor pre humanitárnu pomoc Výbor DEVE je zodpovedný za hodnotenie vykonávania humanitárneho okruhu. Program je dostupný pre mladých ľudí vo veku od 18 do 35 rokov, v trvaní od 2 do 12 mesiacov ako jednotlivci alebo v tímoch od 15 do 60 dní. Rozpočet na rok 2023 je 6,8 milióna EUR. Do júla 2023 bolo v rámci okruhu humanitárnej pomoci zaregistrovaných viac ako 59 000 prejavov záujmu, pričom najväčší záujem prejavili mladí ľudia vo veku 18 až 23 rokov.

Humanitárny okruh je stále v počiatočnom štádiu vykonávania. V decembri 2022 boli podpísané grantové dohody s prvými 11 vybranými konzorciami; od marca 2023 boli k dispozícii prví plne vyškolení dobrovoľníci a prvé nasadenie v teréne sa uskutočnilo v júni 2023. Z týchto dôvodov je možné tento okruh hodnotiť len čiastočne.

Proces odbornej prípravy dobrovoľníkov je centralizovaný a riadi ho výkonná agentúra (EACEA). Zahŕňa tri fázy: samohodnotenie, online školenie prostredníctvom Akadémie EÚ a päťdňové osobné školenie. Prideľovanie miest v procese školení nie je obmedzené konkrétnym časovým rámcom, ale neočakávané množstvo prijatých žiadostí teraz umožňuje prístup k osobnému školeniu len „rýchlym žiadateľom“. Nedostatočný rozpočet v porovnaní so záujmom obmedzuje počet miest na osobné školenia, čo spôsobuje, že čakacia lehota medzi online a osobnými školeniami trvá až 6 mesiacov, čím sa oneskoruje nasadenie.

Okrem toho približne dve tretiny projektov vybraných na rok 2023 pre humanitárnu oblasť sú zamerané na rozvoj. Táto situácia bola rovnaká už v predchádzajúcom programe, ktorý riadilo GR ECHO. Pri budúcich výberoch je potrebný vyváženejší prístup zameraný na humanitárnu pomoc.

6. Ďalšie úvahy a odporúčania

6.1. Viditeľnosť

Ako každý nový samostatný program EÚ, aj Európsky zbor solidarity čelí problémom s viditeľnosťou. Medzi potenciálnymi účastníkmi existuje mnoho mylných predstáv a potreba ich objasnenia. Program sa zamieňa s programom Erasmus+ a inými programami. Okrem toho sú rozdiely medzi programom a inými dobrovoľnými programami často nejasné.

Napriek pôvodným nedostatkom pri jeho vykonávaní program zaznamenal veľký záujem

mladých ľudí, najmä o dobrovoľnícke činnosti, keďže tieto projekty plne vyčerpali rozpočet.

Po dvoch rokoch fungovania programu by sa mohli zlepšiť schopnosti programu podporovať mladých ľudí v ich činnostiach. Vyšší dopyt smeruje k dlhodobým dobrovoľníckym činnostiam, ktoré sú finančne náročnejšie, zatiaľ čo o krátkodobé činnosti (projekty v oblasti solidarity) je menší záujem.

Je potrebné zlepšiť propagáciu a komunikáciu o programe a jeho prínosoch, napríklad prostredníctvom cielených národných kampaní pre Európsky zbor solidarity, samostatný program a jeho činnosti, ako sú dobrovoľnícke a solidárne projekty, aby sa dosiahlo široké uznanie ako v prípade programu Erasmus+.

V spolupráci s EK, národnými agentúrami a dobrovoľníckymi organizáciami by sa mala posilniť a podporiť viditeľnosť krátkodobých aktivít.

Cestou k väčšiemu zviditeľneniu by bolo vyhlásenie roku 2025 za Európsky rok dobrovoľníkov, ako sa navrhli rôzne organizácie na konferencii o budúcnosti Európy. Táto iniciatíva by posilnila zameranie na dobrovoľníctvo, aktívnu občiansku angažovanosť a zvýšila informovanosť o programe.

6.2. Rozpočet

Európsky zbor solidarity je stále novým programom. S vyčleneným rozpočtom viac ako 1 miliardy EUR na VFR na roky 2021 – 2027 je v porovnaní s rozpočtom programu Erasmus+ relatívne malý. Napriek tomu účasť na programe prekročila pôvodné očakávania a je potrebné zabezpečiť riadne financovanie.

Celkový rozpočet vo výške 1,033 miliardy EUR na roky 2021 – 2027 má relatívne lineárny a plochý profil. Pri maximálnej výške 20 % na dobrovoľnícku činnosť v krajine je orientačné rozdelenie rozpočtu 94 % na dobrovoľnícku činnosť a projekty v oblasti solidarity a 6 % na dobrovoľnícku činnosť v rámci Zboru humanitárnej pomoci. Tieto rozpočtové riadky sa plnia.

Prvé dva roky plnenia rozpočtu boli spojené s viacerými výzvami: neskoré prijatie právneho základu programu, pandémia COVID-19, ruská vojenská agresia voči Ukrajine a vysoká miera inflácie v EÚ.

Spoločnou požiadavkou všetkých národných agentúr, dobrovoľníckych organizácií a ďalších zainteresovaných strán bolo zvýšenie ročného rozpočtu, vreckového a iných rozpočtových výdavkov s cieľom zabezpečiť dostatok financií na riadenie programu.

Podľa štúdie je len 30 % národných agentúr spokojných s celkovým rozpočtom, ktorý majú k dispozícii vo svojej krajine, zatiaľ čo ostatné neboli ani spokojné, ani nespokojné (20 %), trochu nespokojní (25 %) alebo veľmi nespokojní (25 %). Spätná väzba od širších zainteresovaných strán bola pomerne negatívna.

Preto je najnaliehavejšou otázkou zvýšenie rozpočtu vyčleneného na program. Je zrejmé, že vysoký dopyt po nákladnejších dlhodobých aktivitách, rastúce ceny v dôsledku inflácie a ďalšie rozpočtové aspekty programu nie je možné uspokojiť v rámci súčasného rozpočtu programu a jeho paušálnych sadzieb.

V tejto súvislosti bolo zavedené preskúmanie jednotkových nákladov na granty na rok 2023, čo je veľmi vítané. Problémom však stále zostáva paušálny trend na nasledujúce roky. Na organizačnú podporu a vreckové treba viac ako len zavedené paušálne sadzby, najmä vzhľadom na rastúcu infláciu.

Dostupné údaje z prvých dvoch rokov súčasného programového obdobia ukazujú veľmi vysoký dopyt a 100 % mieru čerpania spojenú s vysokou mierou prekročenia počtu žiadostí. Dokonca aj rok 2022 s doplnením 3 miliónov EUR na činnosti v rámci Európskeho roka mládeže skončil so 100 % plnením rozpočtu v záväzkoch. Prvé výsledky platieb možno očakávať koncom roka 2023.

Počet osôb, ktoré môžu byť podporené z dostupného rozpočtu, je nižší, ako sa predpokladalo. Je to spôsobené predovšetkým nerovnomerným rozdelením medzi krátkodobé a dlhodobé činnosti (pozri bod 4, 6.1.), keďže krátkodobé činnosti (2 týždne až 2 mesiace) stoja v priemere približne 8 až 10-krát menej ako dlhodobé mobility.

Zabezpečenie pravidelného financovania pre držiteľov značky na účely dlhodobého plánovania by bolo vítané, pretože organizácie potrebujú mať finančnú istotu, napríklad s pevnými záväzkami alebo kvótami na niekoľko rokov.

Je potrebné získať viac údajov o súčasnom finančnom limite pre koordinačné náklady organizácií. Zainteresované strany požadovali zvýšenie súčasného maximálneho limitu financovania, aby bol program atraktívnejší pre väčšie organizácie a siete.

Okrem toho tiež odporučili, aby bola stanovená minimálna suma, ktorú by hostiteľské organizácie platili svojim partnerským/vysielajúcim organizáciám, napríklad na organizáciu prípravy, školení alebo iných aktivít.

Je zrejmé, že je potrebné viac centralizovaných výziev na využitie potenciálu európskych organizácií a sietí v programe. Tieto organizácie požiadali o osobitné centralizované granty spravované agentúrou EACEA, o ktoré by sa mohli uchádzať o individuálne dobrovoľnícke a solidárne projekty. Od takýchto organizácií a sietí, ktoré majú celoeurópsky charakter, by sa nemalo vyžadovať, aby v centralizovaných žiadostiach o grant preukazovali svoj miestny vplyv.

Medzi národnými agentúrami existujú rozdiely v spôsobe vybavovania žiadostí, čo ďalej prispieva k rozpočtovým problémom. Väčšia flexibilita by sa mala zabezpečiť aj tým, že národné agentúry by mali mať možnosť presunúť nevyužité finančné prostriedky v rámci obmedzení stanovených v nariadeniach o rozpočtových pravidlách.

Celkovo je zrejmé, že program si vyžaduje primerané finančné prostriedky, aby sa mohol prispôsobiť veľkému počtu účastníkov a posilniť svoje činnosti a podporu.

7. Záver

Už po troch rokoch vykonávania je dôležité zamerať sa na monitorovanie, upozorňovanie na problémy a hodnotenie prvých výsledkov. Európsky zbor solidarity je jedinečný európsky program dobrovoľníckych a solidárnych projektov. Je tiež relatívne nový, a preto má v niekoľkých oblastiach množstvo nedostatkov.

Na hodnotenie vykonávania a výkonnosti počas celého programového obdobia 2021 – 2027 je však ešte priskoro. Nadchádzajúce preskúmanie VFR v strede trvania sa má dokončiť do konca roka 2024 a bude sa v ňom zohľadňovať vyššie uvedené problematické oblasti programu a primerane sa nimi zaoberať pri konzultáciách so všetkými zainteresovanými stranami.

V ďalšom programovom období by sa malo zvážiť niekoľko nových aspektov, ako napríklad možnosť kombinovanej dobrovoľníckej činnosti, online/kombinovaná dobrovoľnícka činnosť, inkluzívnejší a flexibilnejší prístup a menej byrokratický prístup.

Európsky zbor solidarity má potenciál stať sa najúspešnejším nástrojom EÚ v oblasti solidarity a dobrovoľníctva. Preto bude predovšetkým potrebovať dostatočný rozpočet, aby splnil očakávania a dopyt.

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

o vykonávaní programu Európsky zbor solidarity na roky 2021 – 2027
(2023/2018(INI))

Európsky parlament,

– so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 165 ods. 4, článok 166 ods. 4 a článok 214 ods. 5,

– so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie,

– so zreteľom na Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý EÚ ratifikovala v roku 2010,

– so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/888 z 20. mája 2021, ktorým sa zriaďuje program Európsky zbor solidarity a zrušujú nariadenia (EÚ) 2018/1475 a (EÚ) č. 375/2014[1],

– so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/817 z 20. mája 2021, ktorým sa zriaďuje Erasmus+: program Únie pre vzdelávanie, odbornú prípravu, mládež a šport, a ktorým sa zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1288/2013[2] („Erasmus+“).

– so zreteľom na vykonávacie usmernenia: Stratégia programu Erasmus+ a Európskeho zboru solidarity v oblasti začlenenia a rozmanitosti, uverejnená 29. apríla 2021,

– so zreteľom na odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 týkajúce sa mobility mladých dobrovoľníkov v rámci Európskej únie[3],

– so zreteľom na uznesenie Rady a zástupcov členských štátov zasadajúcich v Rade z 5. júna 2019, ktorým sa stanovujú usmernenia týkajúce sa riadenia dialógu EÚ o mládeži – Stratégia Európskej únie pre mládež na roky 2019 – 2027[4],

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 11. decembra 2019 s názvom Európsky ekologický dohovor (COM(2019)0640),

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 5. marca 2020 s názvom Únia rovnosti: stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025 (COM(2020)0152),

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 1. júla 2020 s názvom Európsky program v oblasti zručností pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť (COM(2020)0274),

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 18. septembra 2020 s názvom Únia rovnosti: Akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025 (COM(2020)0565),

[1] Ú. v. EÚ L 202, 8.6.2021, s. 32.
[2] Ú. v. EÚ L 189, 28.5.2021, s. 1.
[3] Ú. v. EÚ C 157, 11.4.2022, s. 1.
[4] Ú. v. EÚ C 189, 5.6.2019, s. 1.

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 30. septembra 2020 s názvom Akčný plán digitálneho vzdelávania 2021 – 2027 – Prispôsobenie vzdelávania a odbornej prípravy digitálnemu veku (COM(2020)0624),

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 30. septembra 2020 o vytvorení európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025 (COM(2020)0625),

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 24. novembra 2011 s názvom Akčný plán pre integráciu a začlenenie 2021 – 2027 (COM(2020)0758),

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 3. decembra 2020 o akčnom pláne pre európsku demokraciu (COM(2020)0790),

– so zreteľom na oznámenie Komisie zo 4. marca 2021 s názvom Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv (COM(2021)0102),

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 24. marca 2021 s názvom Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa (COM(2021)0142),

– so zreteľom na rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/2316 z 22. decembra 2021 o Európskom roku mládeže (2022)[5],

– so zreteľom na rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/936 z 10. mája 2023 o Európskom roku zručností[6],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 15. septembra 2020 o účinných opatreniach na zvýšenie ekologickosti programov Erasmus+ a Kreatívna Európa a Európskeho zboru solidarity[7],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 10. februára 2021 o vplyve pandémie ochorenia COVID-19 na mladých ľudí a šport[8],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 6. apríla 2022 o vykonávaní opatrení zameraných na občiansku výchovu[9],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 19. mája 2022 o zriadení európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025 – mikrocertifikáty, individuálne vzdelávacie účty a vzdelávanie v záujme udržateľného životného prostredia[10],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 23. júna 2022 o vykonávaní opatrení zameraných na začleňovanie v rámci programu Erasmus+ na roky 2014 – 2020[11],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 13. septembra 2022 o vplyve zastavenia vzdelávacích, kultúrnych, mládežníckych a športových aktivít v súvislosti s pandémiou ochorenia

[5] Ú. v. EÚ L 462, 28.12.2021, s. 1.
[6] Ú. v. EÚ L 125, 11.5.2023, s. 1.
[7] Ú. v. EÚ C 385, 22.9.2021, s. 2.
[8] Ú. v. EÚ C 465, 17.11.2021, s. 82.
[9] Ú. v. EÚ C 434, 15.11.2022, s. 31.
[10] Ú. v. EÚ C 479, 16.12.2022, s. 65.
[11] Ú. v. EÚ C 32, 27.1.2023, s. 58.

COVID-19 na deti a mladých ľudí v EÚ[12],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 24. novembra 2022 o odkaze Európskeho roka mládeže 2022[13],

– so zreteľom na článok 54 rokovacieho poriadku, ako aj na článok 1 ods. 1 písm. e) rozhodnutia Konferencie predsedov z 12. decembra 2002 o postupe schvaľovania vypracovania iniciatívnych správ a na prílohu 3 k tomuto rozhodnutiu,

– so zreteľom na stanovisko Výboru pre rozvoj,

– so zreteľom na správu Výboru pre kultúru a vzdelávanie (A9-0000/2023),

A. keďže Európsky zbor solidarity je samostatný program, ktorý je určený na otvorenie nových príležitostí pre mladých ľudí, aby mohli vykonávať dobrovoľnícku činnosť v oblastiach súvisiacich so solidaritou-, ako aj vytvárať a rozvíjať projekty v oblasti solidarity;

B. keďže činnosti v oblasti solidarity by mali predstavovať možnú európsku pridanú hodnotu a mali by byť prospešné pre komunity a podporovať osobný, vzdelávací, sociálny, občiansky a profesijný rozvoj účastníkov; keďže dobrovoľníctvo v rámci Únie aj mimo nej je obohacujúcou skúsenosťou v kontexte neformálneho a informálneho vzdelávania;

C. keďže dôsledky pandémie COVID-19 neovplyvnili záujem o program, ale skôr zdôraznili jeho potenciál a dokázali, že je dôležité, aby sa mladí ľudia zapojili do činností v oblasti solidarity priamo na mieste vrátane zmiešaného dobrovoľníctva;

D. keďže Európsky zbor solidarity poskytol príležitosti na zmenu zamerania činností s cieľom podporiť ľudí utekajúcich z Ukrajiny a zaviedol osobitnú politickú činnosť s cieľom prispieť k pomoci a podpore ukrajinských utečencov;

E. keďže opatrenia na zabezpečenie kvality a podporné opatrenia sú nevyhnutné na zabezpečenie kvalitných dobrovoľníckych činností; keďže tieto opatrenia čelia mnohým ťažkostiam; keďže účinné a efektívne nástroje sú pre vykonávanie programu kľúčové;

F. keďže viditeľnosť programu je stále pomerne nízka; keďže Európsky rok mládeže 2022 sa ukázal ako jedinečná príležitosť na zviditeľnenie programu;

G. keďže program chce do roku 2027 poskytnúť príležitosti najmenej 185 755 mladým ľuďom, pričom doteraz sa z neho poskytli finančné prostriedky takmer 43 000 mladým ľuďom z takmer 80 000, ktorí predložili žiadosti; keďže 85 % účastníkov Európskeho zboru solidarity sa uchádza o dlhodobé dobrovoľnícke činnosti, pričom pôvodný odhad bol 65 % pre dlhodobé dobrovoľnícke činnosti a 35 % pre krátkodobé dobrovoľnícke činnosti;

H. keďže jednou z hlavných politických priorít je začlenenie mladých ľudí s obmedzenými príležitosťami; keďže v rokoch 2021 – 2022 patrilo do tejto kategórie celkovo 14 060 účastníkov, z ktorých 8 622 získalo miesta ako individuálni dobrovoľníci a 5 438

[12] Ú. v. EÚ C 125, 5.4.2023, s. 44.
[13] Ú. v. EÚ C 167, 11.5.2023, s. 83.

získalo miesta v dobrovoľníckych tímoch;

I. keďže vysoký dopyt po programe prevyšuje finančné zdroje, ktoré sú naň vyčlenené, čo výrazne ovplyvňuje účasť mladých ľudí a počet projektov, ktorým boli pridelené finančné prostriedky;

J. keďže celkový rozpočet vo výške 1,033 miliardy EUR na roky 2021 – 2027 má paušálny profil a nedokáže sa vyrovnať s vysokým dopytom, rastúcimi životnými nákladmi, mierou inflácie a ďalšími výzvami;

1. pripomína Komisii, členským štátom, národným agentúram a dobrovoľníckym organizáciám, aby vykonávali a rozvíjali program Európsky zbor solidarity v súlade s opatreniami a činnosťami, ktoré boli preň určené, a zároveň pomáhali zjednodušiť postupy a zvýšiť viditeľnosť;

2. vyzýva Komisiu a národné agentúry, aby posilnili pravidelnú výmenu najlepších postupov, zlepšili spoločné chápanie postupov programu, prehĺbili spoluprácu a zlepšili propagáciu programu; zdôrazňuje, že všetky príslušné zainteresované strany by mali byť zapojené do pravidelných konzultácií o otázkach, ktoré patria do ich kompetencie;

3. vyzýva Komisiu, členské štáty, národné agentúry a zapojené organizácie, aby pomohli zvýšiť povedomie o programe a jeho jednotlivých okruhoch, ďalej budovali jeho značku a oslovili viac mladých ľudí, najmä tých s obmedzenými príležitosťami;

4. domnieva sa, že nadchádzajúce 10. výročie programu v roku 2026 a možnosť vyhlásiť rok 2025 za Európsky rok dobrovoľníkov by mali ešte viac zviditeľniť dobrovoľnícku činnosť a príležitosti na aktívne zapojenie mladých ľudí;

5. konštatuje, že projekty v oblasti solidarity priťahujú menší záujem a sú menej viditeľné, čo vedie k nerovnomernému rozdeleniu rozpočtu; vyzýva Komisiu, národné agentúry a dobrovoľnícke organizácie, aby podporovali krátkodobé činnosti;

6. konštatuje, že potreby mladých ľudí a sociálne trendy sa menia; vyzýva Komisiu, aby preskúmala a vyvinula nové formy dobrovoľníctva na ďalšie programové obdobie, ako napríklad dobrovoľníctvo na čiastočný úväzok, virtuálne dobrovoľníctvo alebo zmiešané dobrovoľníctvo, a aby účastníkom a organizáciám poskytla dostatočný rozpočet;

7. domnieva sa, že aktivity v krajine sú dôležité najmä pre mladých ľudí s obmedzenými príležitosťami; vyzýva Komisiu, aby v nasledujúcom programovom období znížila vekovú hranicu a povinný minimálny počet piatich účastníkov na projekt v oblasti solidarity v jednotlivých krajinách podľa vzoru aktivít zameraných na účasť mládeže v rámci programu Erasmus+;

8. uznáva, že podporné organizácie sú pre prípravu dobrovoľníkov kľúčové, ale konštatuje, že ich úloha zostáva nejasná; vyzýva Komisiu, aby uznala a posilnila osobitnú podpornú úlohu zúčastnených organizácií, poskytla im finančné stimuly a zaviedla ich povinné zapojenie do dobrovoľníckych činností;

9. víta inkluzívny charakter programu a usmernenia na vykonávanie stratégie začlenenia a rozmanitosti; vyzýva Komisiu, aby zvážila prijatie flexibilnejšieho a inkluzívnejšieho

prístupu k individuálnej dobrovoľníckej činnosti, ktorý by účastníkom umožnil kombinovať krajiny, oblasti činnosti a skúsenosti, aby bol program inkluzívnejší;

10. naliehavo vyzýva Komisiu, aby zabezpečila, že digitálne nástroje a systémy, ktoré sa v súčasnosti používajú na riadenie a vykonávanie programu, fungujú správne a naplno, a vyzýva ju, aby bezodkladne riešila pretrvávajúce závažné problémy s IT nástrojmi Európskeho zboru solidarity, ktoré sú významnou prekážkou nielen pre účasť menších organizácií a mladých ľudí s obmedzenými príležitosťami, ale aj pre účasť všetkých druhov príjemcov; vyzýva Komisiu, aby uľahčila a sprístupnila proces nových nástrojov IT pre všetky skupiny a aby ich pred ich zavedením v dostatočne veľkom rozsahu otestovala; konštatuje, že Erasmus+ a iné programy financované EÚ sa stretli s podobnými problémami v súvislosti s IT nástrojmi;

11. naliehavo vyzýva Komisiu, aby zlepšila kvalitu a kvantitu online jazykovej podpory pre účastníkov, aby do systému správy a podpory umiestňovania začlenila lepšie nástroje na triedenie a filtrovanie, aby zjednodušila a skrátila proces podávania žiadostí o novú značku kvality, aby stanovila častejšie termíny reakreditácie a aby znížila časovú a administratívnu záťaž spojenú s reakreditáciou;

12. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby uľahčili rozšírenie vzájomného uznávania výsledkov vzdelávania z dobrovoľníckych činností ich registráciou v systéme Europass a podporovaním inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, aby za tieto činnosti udeľovali kredity v rámci európskeho systému prenosu a zhromažďovania kreditov (ECTS);

13. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby zaviedli osobitnú vízovú kategóriu pre účastníkov Európskeho zboru solidarity z krajín mimo schengenského priestoru, keďže hostiteľské organizácie im nemôžu pomôcť pri získavaní víz;

14. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby poskytli Európskemu zboru solidarity primeraný rozpočet, ktorý bude schopný pokryť rastúci záujem o program a umožní mu riešiť neočakávané výzvy, ako je rastúca inflácia a vyššie životné náklady;

15. vyzýva Komisiu, aby riešila ďalšie rozpočtové otázky, ako sú rozdiely medzi národnými agentúrami pri vybavovaní žiadostí, zriadením osobitných centralizovaných grantov, ktoré by spravovala Európska výkonná agentúra pre vzdelávanie a kultúru, na individuálne dobrovoľnícke projekty a projekty v oblasti solidarity pre európske organizácie a siete, odporúčaním minimálnej sumy, ktorú by hostiteľské organizácie mali vyplácať svojim partnerským/podporným organizáciám, zrušením alebo zvýšením súčasného limitu financovania nákladov na koordináciu a zabezpečením pravidelného financovania držiteľov značky kvality na účely dlhodobého finančného plánovania; verí, že tieto opatrenia pomôžu organizáciám a národným agentúram poskytnúť viac príležitostí a naplniť potenciál programu;

16. poveruje svoju predsedníčku, aby toto uznesenie postúpila Rade, Komisii, národným agentúram a mládežníckym a dobrovoľníckym organizáciám.

PRÍLOHA: ZOZNAM SUBJEKTOV ALEBO OSÔB, KTORÉ SPRAVODAJKYNI POSKYTLI PODNETY

Tento zoznam bol vypracovaný úplne dobrovoľne na základe výlučnej zodpovednosti spravodajkyne. Počas prípravy návrhu správy dostala spravodajkyňa podnety od týchto subjektov alebo osôb:

Subjekt a/alebo osoba
Centrum pre európske dobrovoľníctvo
Sieť európskych organizácií dobrovoľníckej služby
Európske fórum mládeže
Študentská sieť Erasmus
SALTO-YOUTH
Česká národná agentúra pre medzinárodné vzdelávanie a výskum
JUGEND für Europa, Nemecká národná agentúra
Dobrovoľnícke centrum v Gdansku
Compagnons Batisseurs
Sieť ekumenického diakonického roka
COMECE